

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΚΙΝΗΣΕΩΝ ΠΟΛΗΣ «ΔΗΜΟΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΣΤΗ ΜΕΓΓΕΝΗ ΤΗΣ ΕΕ»

Εισήγηση της Αντωνίας Βαφειάδου

Με το ξέσπασμα της κρίσης του 2008 κλιμακώθηκε στον κόσμο, στην Ε.Ε. και στη χώρα μας μια καταλυτική επίθεση ενάντια στο σύνολο των κατακτήσεων του κόσμου της εργασίας εδώ και πάνω από έναν αιώνα.

Ωστόσο η επίθεση αυτή δεν ήταν αναπάντεχη, δεν έπεσε από τον ουρανό, αλλά μεθοδευόταν εδώ και πάνω από 20 χρόνια. Η ανατροπή κατακτήσεων και δικαιωμάτων των εργαζόμενων, που ήταν αποτέλεσμα εργατικών αγώνων και εξεγέρσεων, αλλά και της πίεσης που είχαν ασκήσει οι προλεταριακές επαναστάσεις πριν και μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, βρισκόταν στο κέντρο των αναζητήσεων των ιμπεριαλιστικών χωρών, του μεγάλου ντόπιου και ξένου κεφαλαίου ήδη από το ξέσπασμα της κρίσης της δεκαετίας του '70. Η κατάρρευση των εκφυλισμένων καθεστώτων του «υπαρκτού σοσιαλισμού» και η πορεία ενσωμάτωσης στο καπιταλιστικό σύστημα των κυρίαρχων ρευμάτων της ρεφορμιστικής Αριστεράς διευκόλυναν τις αντεργατικές–αναθεωρητικές επιδιώξεις των κυρίαρχων ιμπεριαλιστικών δυνάμεων. Στο χώρο της ΕΟΚ και της Ε.Ε. οι αναζητήσεις αυτές απέκτησαν συγκεκριμένη προγραμματική κατεύθυνση ήδη με τη «Λευκή Βίβλο» του Ντελόρ το 1993.

Όλες οι σύνοδοι κορυφής από το '94 και μετά, ασχολήθηκαν με αυτό το ζήτημα που αποτελούσε ιδιαίτερο κεφάλαιο της ΟΝΕ και του Μάαστριχτ, για να κορυφωθεί με τη σύνοδο της Λισσαβόνας το 2000, που καθόρισε ως στόχους: τη μείωση του μισθολογικού κόστους εργασίας, τη μείωση των εισφορών για κοινωνική ασφάλιση με δραματικές συνέπειες για τα ασφαλιστικά ταμεία των εργαζόμενων και των συνταξιούχων· επινόησε την έννοια και την πολιτική της λεγόμενης ελασταςφάλειας, κατάργησε βασικά δικαιώματα της εξαρτημένης εργασίας, δώρα, άδειες, ωράριο, εισήγαγε την παράταση του εργάσιμου βίου, τη γεωγραφική και κλαδική κινητικότητα κ.λπ.

Μπήκε έτσι το ερώτημα πότε θα μπορούσε ένας εργαζόμενος να θεωρείται απασχολούμενος, με τις άτυπες μορφές απασχόλησης να φτάνουν μέχρι και λίγες ώρες την εβδομάδα, να εφαρμόζεται ακόμη και η απασχόληση χωρίς μισθό και άλλα δικαιώματα, αλλά μόνο με φιλοδωρήματα, όπως για τα courier, τα pizza boys κ.λπ.

Με αφορμή την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση και με τη χώρα μας στο ρόλο του πειραματόζωου, με επικεφαλής την περιβόητη τρoίκα, το ΔΝΤ, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και την Ε.Ε., αλλά και με αντίστοιχες επιθέσεις ενάντια στο σύνολο των εργαζόμενων της Ευρώπης, επιδιώκεται σήμερα πια να μη μείνει τίποτα όρθιο, με την ολοκληρωτική επιβολή του νεοφιλελευθερισμού και τη συνολική ανατροπή του ως τώρα ισχύοντος εργατικού δικαίου. Οι συντελούμενες αλλαγές στο πεδίο των εργασιακών σχέσεων έχουν 4 βασικούς άξονες:

1. Την υποβάθμιση του ρόλου της πλήρους και σταθερής απασχόλησης στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, υπέρ των ευέλικτων μορφών εργασίας, με μειωμένους μισθούς και δικαιώματα
2. Την αποδιάρθρωση των Συλλογικών Συμβάσεων μέχρι την πλήρη κατάργησή τους
3. Την ελαστικοποίηση του χρόνου εργασίας με την απόλυτη προσαρμογή στις ανάγκες και τις επιδιώξεις του κεφαλαίου και
4. Τέλος την άμβλυση μέχρι την πλήρη κατάργηση των όρων προστασίας από τις απολύσεις

Για τη χώρα μας, με τις μέσες ετήσιες αμοιβές από την πλήρη απασχόληση να αντιστοιχούν το 2009 μόλις στο 68% της Ε.Ε. των 15 και με την ανασφάλιστη εργασία να καλύπτει το 22% του συνόλου, η ήδη εξαιρετικά υποβαθμισμένη γενιά των 700 ευρώ αντιμετώπισε στη συνέχεια μια δραματική συρρίκνωση του εισοδήματος και των δικαιωμάτων της, σπρώχνοντας τον έναν στους δύο εργαζόμενους στα όρια της φτώχειας.

Τα βασικά μέτρα που θα εκθέσουμε στη συνέχεια επιβλήθηκαν με τις εντολές της τρoίκας και των μνημονίων, με Πράξεις Νομοθετικού Περιεχομένου και Υπουργικές Αποφάσεις που παραβίαζαν συνταγματικά κατοχυρωμένα δικαιώματα, είχαν στόχο την απορρύθμιση των εργασιακών σχέσεων στο δημόσιο, την ταύτισή τους με το εργασιακό καθεστώς στον ιδιωτικό τομέα, την ενίσχυση της ευέλικτης και επισφαλούς εργασίας τόσο στο δημόσιο όσο και τον ιδιωτικό τομέα.

Α. Αφετηρία της αντεργατικής λαίλαπας στο δημόσιο τομέα ήταν η εισαγωγή της προσυνταξιοδοτικής διαθεσιμότητας και της εργασιακής εφεδρείας που αποτελούν έμμεσες απολύσεις, καθώς και η κατάργηση θέσεων προσωρινής απασχόλησης που κάλυπταν πάγιες ανάγκες. Με το δεύτερο μνημόνιο προγραμματίστηκε η μείωση της απασχόλησης κατά 150.000 θέσεις μέχρι το 2015, με ιδιαίτερα αρνητικές και διαλυτικές συνέπειες στην Παιδεία, την Υγεία, την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Ιδιαίτερα στους ΟΤΑ, παράλληλα με την περικοπή των διατιθέμενων πόρων κατά 60%, τα μέτρα αυτά είχαν ως συνέπεια διαλυτικές επιπτώσεις στις κοινωνικές υπηρεσίες των δήμων όπως παιδικούς σταθμούς, «βοήθεια στο σπίτι» κ.λπ. Οι διαθεσιμότητες αυτές και οι απολύσεις συνοδεύτηκαν από μια γενικευμένη μείωση των αποδοχών που κυμαίνονταν από 10%-50% μέσα από άμεσες νομοθετικές παρεμβάσεις στους μισθούς και τα επιδόματα, σε μια κατεύθυνση πλήρους ευθυγράμμισης του εργασιακού καθεστώτος μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.

Β. Ιδιαίτερα καταλυτική ανατροπή εργασιακών δικαιωμάτων υπήρξε η κατάργηση των Συλλογικών Συμβάσεων Εργασίας με το Νόμο 4024/2011 που μετατόπισε το πεδίο συλλογικής διαπραγμάτευσης από το κλαδικό στο επίπεδο της επιχείρησης, επέβαλε την αρχή της απόκλισης από τον ευνοϊκότερη ρύθμιση των κλαδικών συμβάσεων και έδωσε τη δυνατότητα στον εκάστοτε εργοδότη για σύναψη συμβάσεων με δυσμενέστερους όρους με μορφώματα–καρικατούρες συνδικαλιστικών οργανώσεων που ονομάζονταν «ενώσεις προσώπων» ή ακόμα και με ατομικές συμβάσεις εργασίας. Από τότε μέχρι σήμερα, το 60% των νέων συμβάσεων και προσλήψεων με επιχειρησιακή ή ατομική διαπραγμάτευση επιβάλλουν ευέλικτες μορφές απασχόλησης και μειώσεις μισθών.

Γ. Στη συνέχεια, με την Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου 6/2012 που στηρίχθηκε σε εξουσιοδότηση του Νόμου 4046/2012, άνοιξε ο δρόμος για την οριστική κατάργηση τόσο της ισχύουσας Γενικής Συλλογικής Σύμβασης εργασίας (ΕΓΣΣΕ) όσο και του μέχρι τότε ισχύοντος Νόμου για «Ελεύθερες Συλλογικές Διαπραγματεύσεις» (Ν. 1676/1990). Αποφασίστηκε ακόμα με υπουργική απόφαση η μείωση των κατώτατα διαμορφωμένων ορίων μισθών και μεροκάματων κατά 22%, που για τους νέους κάτω των 35 ετών και για τους μαθητευόμενους ορίστηκε στο 32%. Με την αυθαίρετη, πραξικοπηματική και αντισυνταγματική αυτή παραβίαση ακόμα και αυτού του άρθρου 22 του Συντάγματος, ο νομοθέτης έγινε αποκλειστικά κυρίαρχος, αφαιρώντας συνταγματικά κατοχυρωμένα δικαιώματα των συνδικαλιστικών οργανώσεων για τη ρύθμιση του κατώτατου μισθού. Ο αυθαίρετος αυτός καθορισμός κατώτατων μισθών πείνας στα 586 ευρώ, που για τους νέους κάτω των 25 ετών έγινε 510 ευρώ, παραβιάζει και το δικαίωμα για ίση και δίκαιη αμοιβή για ίση δουλειά, αξιοποιώντας ατεκμηρίωτα και ηλικιακά κριτήρια σε βάρος του είδους, της ποιότητας και της ποσότητας της παρεχόμενης εργασίας, αποκαλύπτοντας άλλη μια φορά τις κανιβαλικές διαθέσεις της κυβέρνησης του κεφαλαίου σε βάρος της νέας γενιάς. Με την ταυτόχρονη κατάργηση του μονομερούς δικαιώματος προσφυγής στη δικοινοβουλευτική καταστράφηκε συνολικά ο μηχανισμός των συλλογικών διαπραγματεύσεων, αφήνοντας τους εργαζόμενους έκθετους στην αυθαιρεσία του κάθε εργοδότη.

Δ. Αλλά και παραπέρα με το Ν. 4093/ 2012 ανατράπηκαν οι όροι αποζημίωσης υπαλλήλων με σχέση εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου. Ο χρόνος προειδοποίησης για απόλυση μειώθηκε από τους 6 στους 4 μήνες. Ενώ η αποζημίωση για 16 χρόνια προϋπηρεσίας διατηρήθηκε στους 12 μισθούς, μειώθηκε αποφασιστικά από εκεί και πέρα. Ως δοκιμαστική περίοδος πρόσληψης υιοθετήθηκε το 12μηνο αντί του 2μηνου που ίσχυε μέχρι τώρα, απαλλάσσοντας τους εργοδότες από την καταβολή αποζημίωσης για όσους δεν είχαν κλείσει χρόνο στη δουλειά. Ταυτόχρονα αυξήθηκε το όριο των ομαδικών απολύσεων από 4 σε 6 εργαζόμενους για επιχειρήσεις που απασχολούν από 20 ως 150 εργαζόμενους και από 2% ως 5% για τις πιο μεγάλες επιχειρήσεις, στην προοπτική ακόμα μεγαλύτερης απελευθέρωσης των απολύσεων. Επίσης με τον ίδιο Νόμο αποσυνδέθηκε το ωράριο λειτουργίας των καταστημάτων από το ωράριο εργασίας του προσωπικού. Ο ελάχιστος χρόνος ανάπαυσης μειώθηκε από τις 12 στις 11 ώρες. Αποφασίστηκε η ανατροπή του πενθήμερου, καταργήθηκε η επί πλέον αμοιβή για τη δουλειά του Σαββάτου (30%) και άνοιξε ο δρόμος κατά περίπτωση και για την κατάργηση της Κυριακής αργίας.

Ε. Ακόμα, η παραπέρα μείωση του μισθολογικού κόστους αναμένεται να προκύψει από τα μέτρα που προβλέπει το 2ο μνημόνιο για την παραπέρα μείωση του κατώτατου μισθού, την οριστική κατάργηση για όλους του 13ου και 14ου μισθού, την καθιέρωση των Ελεύθερων Οικονομικών Ζωνών με το ειδικό μισθολογικό, ασφαλιστικό και φορολογικό καθεστώς, σύμφωνα με τις απαιτήσεις των εκάστοτε επενδυτών, καθώς και με την πλήρη ελαστικοποίηση του εργάσιμου χρόνου με ατομικούς όρους, που θα προβλέπει παράλληλα την μη πληρωμή προσαυξήσεων για υπερωριακή απασχόληση και με αποκλειστικό κριτήριο τη μέγιστη ανταγωνιστικότητα και κερδοφορία του κεφαλαίου.

ΣΤ. Ωστόσο η επινοητικότητα και η δίψα για κέρδος και ανταγωνιστικότητα απ' τη μεριά του κεφαλαίου και των εκπροσώπων του δεν έχει τέλος ούτε όρια. Μια απ' τις τελευταίες επινοήσεις τους είναι και η «Πρώθηση της απασχόλησης μέσω προγραμμάτων κοινωφελούς εργασίας». Τέτοια προγράμματα είχαν εφαρμοστεί στο παρελθόν στην «ανεπτυγμένη Δύση» ως μέτρα εξαγοράς της ποινής φυλάκισης για μικροπαραβάτες. Ονομάζονται προγράμματα «εκτάκτων αναγκών», «ειδικών συνθηκών και ειδικών διαδικασιών» πέρα από κάθε έννοια εργατικού δικαίου. Οι όροι και οι συνθήκες που προβλέπονται για εργασία πέντε μηνών για ανέργους μοιάζουν με καθεστώς μεσαίωνα και γαλέρας. Κρατικοί φορείς, ΟΑΕΔ και ΟΤΑ γίνονται οι πιο βάρβαροι και στυγνοί εργοδότες με μισθούς εξαθλίωσης κάτω και απ' τους πρόσφατα καθορισμένους κατώτατους μισθούς, με 17 ευρώ την ημέρα και 420 ευρώ το μήνα , χωρίς δικαίωμα άδειας, χωρίς δώρα Πάσχα ή Χριστουγέννων, χωρίς επίδομα παιδιών και προϋπηρεσίας, χωρίς στοιχειώδη ασφαλιστικά δικαιώματα. Αυτή η «κοινωφελής εργασία» η οποία ονομάζει τον άνεργο που παίρνει στη δουλειά της «ωφελομένο» και όχι εργαζόμενο, έχει στόχο να καλύψει βασικές ανάγκες λειτουργίας σε υπηρεσίες με τα μεγάλα κενά που δημιούργησε ο βίαιος εξαναγκασμός από την αντεργατική συγκυβέρνηση σε διαθεσιμότητες και απολύσεις. Ύστερα από 159.000

αιτήσεις γι' αυτές τις δουλειές, οι 10.000 που προσλήφθηκαν αρχικά και οι άλλες 40.000 διαφόρων κατηγοριών και ειδικοτήτων που προβλέπεται ότι θα ακολουθήσουν, καλούνται να μετατραπούν σε σύγχρονους δούλους, γυμνούς από κάθε εργασιακό δικαίωμα, με ένα μισθό που θα μετατρέπεται σε όχι τακτικά καταβαλλόμενο «επίδομα εργασίας» το οποίο θα αντικαθιστά το απαρχαιωμένο και κατακρεουργημένο επίδομα ανεργίας.

Ωστόσο τα μέτρα αυτά στην υπηρεσία της αποπληρωμής του τοκογλυφικού χρέους και της συγκέντρωσης του πλούτου σε όλο και λιγότερα χέρια ούτε το δρόμο άνοιξε για έξοδο απ' την κρίση ούτε το χρέος μπόρεσε να μειώσει μπροστά στη διαρκή αύξηση του δανεισμού, παράλληλα με την για έβδομο χρόνο μείωση του ΑΕΠ της χώρας. Κάτω απ' την κυριαρχία των κάθε λογής δανειστών και κερδοσκόπων, η Ελλάδα έχασε 30 θέσεις στη λίστα ανταγωνιστικότητας του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ, πέφτοντας στην 96η θέση σε σύνολο 144 χωρών. Η ανεργία από το 9% των αρχών του 2009 πήρε εφιαλτικές διαστάσεις, αγγίζοντας το 30%, για να ξεπεράσει το 60% για τους νέους. Η συρρίκνωση των αμοιβών μέχρι και 60% αυτά τα τελευταία χρόνια, η εκτίναξη του ποσοστού της ανασφάλιστης εργασίας από το 22% στο 34%, η φορολογική αφαιμάξη και τα διαρκή χαράτσια σε βάρος των πιο χαμηλών εισοδημάτων, η κατεδάφιση κι αυτού ακόμα του ασθενικού κοινωνικού κράτους που εκτίναξε το όριο της φτώχειας πάνω απ' το 35% του πληθυσμού, αύξησε το ποσοστό των αστέγων κατά 25% και είχε ως συνέπεια 3.500 αυτοκτονίες απελπισμένων θυμάτων της συγκυβέρνησης της τρόϊκας και των μνημονίων, είναι ορισμένες απ' τις συνέπειες που είχε η κυρίαρχη καταστροφική πολιτική σε βάρος της εργατικής τάξης και του λαού.

Οι ανταγωνισμοί και οι επιδιώξεις του κεφαλαίου και των ισχυρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που ήρθαν να ξεσκεπάσουν και να κουρελιάσουν μπροστά στα μάτια της πλειονότητας των λαών της Ευρώπης κάθε έννοια «κοινοτικής αλληλεγγύης», κυρίαρχο στόχο τους δεν έχουν απλά και μόνο τη διαχείριση της κρίσης ή την αποπληρωμή του χρέους. Πολύ περισσότερο αυτό που επιδιώκουν είναι η επιβολή των βασικών επιλογών του νεοφιλελευθερισμού, η λεηλασία του δημόσιου συσσωρευμένου πλούτου με τις ιδιωτικοποιήσεις, η συγκεντροποίηση της παραγωγής μέσα από τη χρεοκοπία εκατοντάδων χιλιάδων μικροεπιχειρήσεων, η ισοπέδωση κάθε έννοιας εργατικού δικαίου. Αλλά κι ακόμα παραπέρα, μέσα από την αντικατάσταση κι αυτού ακόμα του συντάγματος, του κοινοβουλίου και των νόμων του κράτους από τις εντολές των μνημονίων, τα Προεδρικά Διατάγματα και τις Πράξεις Νομοθετικού Περιεχομένου, η ανατροπή κάθε έννοιας εθνικής ανεξαρτησίας και λαϊκής κυριαρχίας στην υπηρεσία των ηγεμονικών δυνάμεων της ΕΕ, του μεγάλου ξένου και ντόπιου κεφαλαίου

Αποκαλύπτεται έτσι άλλη μια φορά μέσα απ' την ίδια τη ζωή η μεγάλη επιστημονική διαπίστωση ότι «Οι Ενωμένες Πολιτείες της Ευρώπης στο έδαφος του καπιταλισμού είτε θα είναι αντιδραστικές είτε δεν θα υπάρξουν». Ότι η υπεράσπιση και διεκδίκηση

κατακτήσεων και δικαιωμάτων του κόσμου της εργασίας δεν είναι δυνατή παρά μόνο σε μια κατεύθυνση ρήξης και αποδέσμευσης από το ευρώ και την ΕΕ. Και ότι αυτή την κατεύθυνση δεν είναι δυνατό να την υπηρετήσει παρά μονάχα η πιο πλατιά ταξική και αγωνιστική ενότητα των ίδιων των εργαζόμενων, σε ρήξη και αντιπαράθεση με τις μικροκομματικές επιδιώξεις των κάθε λογής ρεφορμιστών, με την υπονόμηση των αγώνων και τα ξεπουλήματα της εκφυλισμένης συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας.

Σε μια κατεύθυνση σαν αυτή που περιέγραφε ο Μπρεχτ στο εξαιρετικά επίκαιρο ποιηματάκι του που ονομάζεται «Το τραγούδι της σούπας» και που λέει:

1 - Όταν σούπα πια δεν έχεις

Πώς ν' αντισταθείς για να επιζήσεις;

Όλο το κράτος πρέπει τότε

Από πάνω μέχρι κάτω να το αναποδογυρίσεις

Όσπου σούπα να 'χεις πάλι για το φαγητό σου

Και φιλόξενος να είσαι για τον εαυτό σου.

2 – Όταν πια δουλειά δεν βρίσκεται για σένα

Πρέπει εσύ ν' αντισταθείς για να επιζήσεις.

Όλο το κράτος πρέπει τότε

Από πάνω μέχρι κάτω να το αναποδογυρίσεις.

Όσπου εσύ ο εργοδότης σου να γίνεις

Και σταθερή δουλειά σε σένα εσύ να δίνεις.

3 – Και όταν όλους σας περιγελούν για την αδυναμία σας

Την ώρα σας εσείς δεν πρέπει να σκορπίζετε.

Θα πρέπει τότε να φροντίσετε γι' αυτό

Όλοι μαζί στο δρόμο να βαδίζετε

Κι έτσι μεγάλη δύναμη όλοι εσείς θα γίνετε

Και να γελάσει πια κανείς μαζί σας δεν θα δύναται.

